

השובר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

יג א מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א פמג
עסק לא טושיע מימ"י
של ספק א:
יד ב מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א ופ"א
מהל' גולה ואברה הל' ב
סמג עסק פ"ג ע"ט טושיע
ח"מ ס"י שמה ספק יב וס"י
שטע ספק א:
בז ג מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א וס"י
מהלכות שכירות הל' ו:
בז ד מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א פמג
עסק לא טושיע מימ"י
של ספק יג:
יז ה מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א וס"י
טושיע שם ספק יג:
יח ו מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א פמג
עסק לא טושיע מימ"י
של ספק יד:
כא ז מ"י פ"ג מהלכות
שכירות הל' א פמג
עסק לא טושיע מימ"י
של ספק יח:

אימא דבר חרמש אכול דלאו בר חרמש. כגון חילנות לא תיכול ואם תאמר ומאי לא יליף חרמש והא ליכא שום פירכא וי"ל דלהכי לא יליפינן מחרמש משום דהוה שני כמזבין הנאים כחמד דלמאי אלוטריך קרא לילף מחרמש אלל דלא שני כמזבין הנאים כחמד וינהו ואין מלמדין וכי דריש מקמה כל בעלי קמה על כרחך אלטריך כרס להלטותי דקאמרין כסמון: **אמר רבא** דהלכותיו דתניא ב"י. תימה דמל מקום למה נכתב כרס דהוה ליה למכתב כי תבא בשל רעך דהא קמה קמה דכתיב ב' פעמים דרשינן מריותו חד לרבות כל בעלי קמה וחד לחד כמלוש"י והיינו משום דלא הוה ליה למכתב בקמת רעך אלל בשל רעך ושמה אלוטריך ליה לשום דרשא:

אלא ד"מ"ד גזר כותי מותר ב"י. פ"י כוונטרס דפלוגמיהו בהגזל ומאכלי (ב"ק דף ק"ג.) וקשיא דהתם אפילו מאן דשרי לא שרי אלל הפקעת הלואתו אבל גזילה ממש מודו כולי עלמא דאסור אלל אורי"י דפלוגמיהו לקמן בהמקבל (דף ק"א:) ושם דאיכא דשרי גזילתו ממש וא"ת למאן דאמר גזל כותי מותר מאי עביד ליה לקרא דוחשע עם קונהו דדרשינן בהגזל בתרא (ב"ק דף ק"ג:) ידקדק עם קונהו שלא יגלוס עליו ולא יבא עליו בעקיפין ודרש מהתם דגזל הכותי אסור וליכא למימר דס"ל דקרא חייבי כשדים תקיפה על עממס דלאס כן היי קאמר קרא דלא יבויב אף ילא יבויב והלא הכותי לא יימנו ללאת ויש לומר דהייכא דאיכא חילול השם מודה דאסור שהכותי נטח עליו ונתן לו כל שכרו והוה חילול השם אם היה יולא נחזקה קודם היובל:

בשעה שאין גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו ובדבר שאין גידולו מן הארץ: **גמ'** מנא הני מילי דכתיב יבי תבא בכרם רעך ואכלת אשכחן כרם כל מילי מנא לן גמרינן מכרם מה כרם מיוחד דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו מה לכרם שכן חייב בעוללות גמרינן מקמה קמה גופה **מנא** לן דכתיב יבי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך מה לקמה שכן חייבת בחלה וממאי דהאי קמה קמה דמתחייבת בחלה היא דלמא כל קמה קאמר רחמנא אחיא קמה קמה כתיב הכא כי תבא בקמת רעך וכתיב התם מהחל חרמש בקמה מה התם קמה דמחייבא בחלה אף הכא גמי קמה שכן חייבת בחלה כרם יוכיח מה לכרם שכן חייב בעוללות קמה תוכיח (ו) וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מובה ואתא גמי וית דאית ביה צד מובה וית מובה הצד אתי הוא גופיה כרם איקרי דכתיב יויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם וית אמר רב פפא כרם וית אקרי כרם סתמא לא אקרי מכל מקום קשיא אלא אמר שמואל אמר קרא וחרמש לרבות כל בעלי חרמש והאי חרמש מיבעי ליה בשעת חרמש אכול שלא בשעת חרמש לא תיכול ההוא ימואל כל כך לא תתן נפקא תינה דבר חרמש דלאו בר חרמש מנא לן אלא אמר ר' יצחק אמר קרא קמה דרבות כל בעלי קמה והא אמרת קמה קמה דמחייבא דאתי חרמש איתרבי ליה כל דבר חרמש ואף על גב דלא מחייב בחלה קמה למה לי לרבות כל בעלי קמה והשתא דנפקא לן מחרמש ומקמה כי תבא בכרם רעך למה לי אמר רבא להלכותיו כדתניא כי תבא נאמר כאן ביאה ונאמר להלן לא תבא עליו השמש מה להלן בפועל הכתוב מדבר אף כאן בפועל הכתוב מדבר בכרם רעך ולא

בכרם כותי הניחא למ"ד גזל כותי אסור היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל אלא למ"ד גזל כותי מותר השתא גזילה מותר פועל מיבעיא מוקים לה בכרם רעך יולא של הקדש ואכלת יולא מוצין ענבים יולא ענבים ודבר אחר כנפשא כנפש של בעל הבית כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור שבעך יולא אכילה גסה ואל כל כך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעה"ב אי אתה אוכל (אמר רבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד

כרם כותי הניחא למ"ד גזל כותי אסור היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל אלא למ"ד גזל כותי מותר השתא גזילה מותר פועל מיבעיא מוקים לה בכרם רעך יולא של הקדש ואכלת יולא מוצין ענבים יולא ענבים ודבר אחר כנפשא כנפש של בעל הבית כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור שבעך יולא אכילה גסה ואל כל כך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעה"ב אי אתה אוכל (אמר רבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד

בכרם כותי הניחא למ"ד גזל כותי אסור היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל אלא למ"ד גזל כותי מותר השתא גזילה מותר פועל מיבעיא מוקים לה בכרם רעך יולא של הקדש ואכלת יולא מוצין ענבים יולא ענבים ודבר אחר כנפשא כנפש של בעל הבית כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור שבעך יולא אכילה גסה ואל כל כך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעה"ב אי אתה אוכל (אמר רבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד

16 וקדושין ה: כה וס"י,
17 ברכות לה: (א) ב"ק ק"ג,
18 בכורות יג: (ד) בכורות לה:
19 גיטין פ"ג (ט) ולקמן ג"ג,
20 ועי' טו"ס בכורות יג:
21 ד"ע כמ"ד, (ו) ולקמן
פ"א: (ח) וימלא פ"א:
(ט) וימלא ט"ו.

תורה אור השלם
1 כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשא כנפשך ואל כל כך לא תתן: דברים כג כה
2 כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך על חרמש לא תניף על קמת רעך: דברים כג כו
3 שבועה שבועת הספר לק מהחל חרמש בקמה תחל לספר שבועה שבעות: דברים טו ט
4 ויבער אש בלפידים וישלח בקמות פלשתים ויבער מגדיש ועד קמה ועד פרם וזה:
5 ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואילו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליו אל ה' ותהי בך חטא: דברים כד טו

מוסף רש"י
ואל כל כך לא תתן. מבואר של דבר מורה אלל כשעת הגזילה בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית. אלל אם שכרו לעדור ולקשקש אינו אוכל ודברים כג כה. אין הטבל מתחייב במעשר. מן המורה אלל אכלת קבע אסור לאכול מדרגין וברכות לה.

בה א מ"י פ"ג מהל' מעשה הלכה א' וטור י"ד סי' שלא פטרי פטו: כו ב מ"י סס הלכה ב' (בטש"ע י"ד סי' שלא פטרי פטו): כז ג מ"י פ"ג מהל' שטרות הל' ב' פטנ עשן לא טש"ע ח"מ סי' שלו סעיף א': כח ד ה מ"י פ"ג מהל' מעשה הל' ח' טש"ע י"ד סי' שלא פטרי פטו: כט ו טש"ע ח"מ סי' שלו סעיף א': ל ז מ"י פ"ג מהל' שטרות הלכה א' ממנ' לאין קדק טש"ע ח"מ סי' שלו סעיף א':

מאי לאו משיפסו בשדה. לא מני' לשנויי מדרבנן הוי כדמוכח בסוף המביא [כדי יין] (ביצה דף לה.) דלפי' מדרבנן לא קבע בגמר מלאכה לחודה דבגמר גמר מלאכה צעין שבת וחזר ומקח לקצוע ואם תאמר אדפרין מיניה לא ינאי ור' יוחנן תקשה מיניה על המשנה שמזכירה חזר אחר גמר מלאכה בסוף המביא כדי יין (שם) וי"ל דהוה מני' למימר וליטעמין אי נמי דשמת קישואין ולדועין בני גורן נינהו כמו חטין ושעורים ולכן אין קשה על המשנה דמזכירה חזר דליכא לזקמה צמידי דלאו בני גורן ולא פריך אלא על ר' ינאי ור' יוחנן דלפילו צחטין ושעורים מזכרי חזר ולבסוף כי משני אי צעית אימא דרבי ינאי לא מיירי אלא צויתים וענבים משני נמי פירכא דהכא:

לא משיפסו בבית. אין לפרש משיפסו בשדה ואחר כך הכניסו לבית דהא ליטנא לא משמע הכי ועוד דפריך עד שיפסו מיבעי ליה פירוש דהוה משמע דלפילו הכניסו צבית אינו חייב צעית צעית עד שיפסו אלמא ה"פ משיפסו בשדה צבית ותימה כיון דהכניסו לבית קודם גמר תקנה אמאי חייבים מ"ש ממכניס תבואה צמון שלה דלמר ר' אשעיא (פסחים דף ע.) דפטור מן המעשר ואין לומר דהא דקאמר רבי אשעיא כדי שמהא צהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר היינו קודם מירוח דל"כ אין זו הערמה ועוד צפ"ק דפסחים (דף ט.) ושם פריך ואין ספק מוילא מידי ודאי (והמתן) [והתניא] חזר שמת והניח מגורה מלאה פירות אפילו הם בני יומן הרי הם צחוקת מתוקנין (ס' דחקה על חזר) כו' והא תם דודאי טבל ספק עשירינהו ספק לא עשירינהו וקאמי ספק ומוילא מידי ודאי ומשני תם ספק וספק הוא דאימור עבד כד' אשעיא ואם היה נריך לעשירינהו אחר מירוח מאי קאמר דלפילו עבד כר' אשעיא השתא שהם ממורחים חייב צעית צעית ואמאי הוה צחוקת מתוקנין ויש לומר דודאי חטין ושעורין שדרכן למרחן בשדה ולהכניס לבית ממורחים אין מחוייבים צעית צעית ראו פני צבית ממורחים אכל קישואין ולדועין רגילות להכניסו צבית עם הפיקוס: **עד** שיפסו מיבעי ליה. וכן דייק בסוף פרק ארבע מיתות (פסחין דף טו.) עד שמהא נערה (א) מיבעי ליה ואם תאמר שלהי ר' ישמעאל צע"ז (דף נ.) ושם ד"ה ר"ע דלמר ר' עקיבא משיקפה עד שיקפה מצבי ליה לאפוקי מתנא קמא דאימור משיד לבור ויש לומר

תורה אור השלם
1 עשר חשש את כל תבואת ורעך היצא השדה שבה שנה: ואבלת לפני יי אלהיך במקום אשר יבחר לשובן שבו שם מעשר דגןך תירשך ויגידך ויבכרת בפרך ויאגך ויגדך תלמד ליה אה את יי אלהיך כל הימים: דברים יד כב כג
2 כי תבא ורעך בברך ואלתל עובים כנפשיך שבעך ואל בריך לא תתן: דברים כב כה
3 כי תבא בקמת רעך וקטפת מילת בידך ודרמש לא תתן על קמת רעך: דברים כג כו
4 אל תקח מאתו נשך ותריבת וראת מאלהיך וחי אחיך עמך: ויקרא כה לו
5 לא תחטם שור קדישו: דברים כה ד

עשר העשר ואלתל. תרי קראי דסמיכי להדדי: **אלא כנפשיך למאי אהא.** הואיל וגבי לוקח נמי פטור פועל ל"ל קרא: **אם חסמת.** קללת דמים שלא לאכול או צחוקת: **פטור.** מלאו דלא תחטום: ולא תילף מינה לחיובא מקל וחומר כדלקמן: **איטו גורן של פירות למעשרות.** שיהא קרוי גורן וגמר מלאכה לאסור צהן אכילת עראי: **משיפסו.** (מ) מפרש צמכת צילה) משינוטל פיקס שלהן והוא פרח הגדל צראשו ודבוק בו ולאחר זמן הוא נופל בתלוש: **עד שיפסו מיבעי ליה.** הואיל ולא שמועין אהא דאף צית אינו קובע עד שיפסו הכי איבעי ליה למיתני והשתא דתינא משיפסו לא שמועין אהא דמשיפסו נחמיצו בכל מקום שהן: ה"ג גורנו למעשר להפסיק עליו משום טבל משנימור מלאכתו ואינו גמר מלאכתו מלאכת הכנסתו: מאי לאו בשדה. ומאי הכנסתו צביתו ואסיפתו לכרי (ו) לטוס כינוס: לא הכנסתו לבית. ולשון כניסה הוא: כי קאמר ר' ינאי. צבית קובע: **בענבים וויסוס.** העומדין לאכילה ואף הן כללת תבואה ומעשר שלהן מן המורה וכיון דלאו בני גורן נינהו כניסו לבית קובעתן שאין להם קציעות אחר: **אכל חטין וכו'.** והדאמר צעלמא (פסחים דף ט.) גבי חזר שמת והניח מגורה מלאה פירות מעיקרא אימור דלא טבול כרבי אשעיא דלמר אדם מערים על תבואתו וכו' לית ליה האי תירוץ אלא אפי' צחטין ושעורין נמי אמרה רבי ינאי: **שור בתלוש.** לא תחטום שור צביתו: **שאינו אוכל במחזור.** כלומר דלא אשכחן ליה צביתו: **שפסו מלווה להחיותו.** וחי אחיך עמך: **קמה קמה.** כי תבא צקמת רעך על קמת רעך: **לכסף.** לשאת הענבים וחזיריו צורין דהוה מלאכתו בתלוש: **אדם שאינו אוכל בשלוש.** כלומר דלא אשכחן קרא צביתו: **אם אינו ענין לאדם במחזור.** דמחד מינייהו נפקא: מכדי

יעשר תעשר ואלתל "ולא מוכר תבואת ורעך "ולא לוקח אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא כנפשיך למאי אתא לכתניא ¹⁶ כנפשיך מה נפשך אם חסמת פטור י"אף פועל אם חסמת פטור מתיב מר זוטרא ¹⁷ איזהו גורן למעשרות בקישואים ובדלועים משיפסו ואמר רבי אסי משינוטל פיקס שלהן מאי לאו משיפסו אפי' בשדה לא משיפסו בבית אי הכי משיפסו עד שיפסו מיבעי ליה אי תנא עד שיפסו ה"א עד הגמר לפיקוסיהו קמ"ל משיפסו מבי אתחולי פיקוסיהו מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן גורנו למעשר לחייב עליו משום טבל משחגמר מלאכתו ואיהו גמר מלאכתו מלאכת הכנסתו מאי לאו הכנסתו אפילו בשדה לא הכנסתו לבית זה הוא גמר מלאכתו ואיבעית אימא כי קאמר רבי ינאי צויתים וענבים דלאו בני גורן נינהו אבל חטין ושעורין גורן בהדיא כתיב ביה אשכחן אדם במחזור ושור בתלוש אדם בתלוש מגלן קל וחומר משור ¹⁸ ומה שור שאינו אוכל במחזור אוכל בתלוש אדם שאוכל במחזור אינו דין שאוכל בתלוש מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו תאמר באדם שאי אתה מצווה על חסימתו ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אתה מצווה על חסימתו אדם שאתה מצווה להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו אמר קרא ² כנפשיך כנפשו של פועל מה נפשו אם חסמתו פטור אף פועל אם חסמתו פטור ואלא אדם בתלוש מגלן אמר קרא ³ קמה קמה ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחזור תנהו ענין לאדם בתלוש ר' אמי אמר אדם בתלוש לא צריך קרא כתיב

כי תבא בכרם רעך מי לא עסקין יששכרו לכתף ואמר רחמנא ליבול שור במחזור מג"ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במחזור שור שאוכל בתלוש אינו דין ישאובל במחזור מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אמר קרא ⁴ וחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחזור מגלן אמר קרא רעך רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחזור תנהו ענין לשור במחזור רבינא אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחזור צריכי קראי דכתי' ⁵ לא תחטום שור בדישו מכדי

כי תבא בכרם רעך מי לא עסקין יששכרו לכתף ואמר רחמנא ליבול שור במחזור מג"ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במחזור שור שאוכל בתלוש אינו דין ישאובל במחזור מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אמר קרא ⁴ וחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחזור מגלן אמר קרא רעך רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחזור תנהו ענין לשור במחזור רבינא אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחזור צריכי קראי דכתי' ⁵ לא תחטום שור בדישו מכדי

כי תבא בכרם רעך מי לא עסקין יששכרו לכתף ואמר רחמנא ליבול שור במחזור מג"ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במחזור שור שאוכל בתלוש אינו דין ישאובל במחזור מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אמר קרא ⁴ וחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחזור מגלן אמר קרא רעך רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחזור תנהו ענין לשור במחזור רבינא אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחזור צריכי קראי דכתי' ⁵ לא תחטום שור בדישו מכדי

התם ליכא למיטעי כי הכא אי נמי התם נקט משיקפה לאפוקי ממ"ד דתינא צמר הכי משישלה ומשישלה אתא לאפוקי תוסס צן ארבעים יום א"ג אידי דתנא משיד לבור לכך נקט צבולה קן: **כי** קאמר רבי ינאי צויתים וענבים דלאו בני גורן נינהו. ואש"ג דמירוח ויהינה כתיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין ושמן ר' ינאי מיירי צשאין דעתו לדרכן אלא לאוכלן כך דחייב לעשר מן התורה צבית פני הצית אש"ג דכפסוק לא מנינו אלא מירוח ויהינה אכל דגן אין רגילות לאוכלו צשכלים ולכך לא מחייב לעשר אלא עד שמתרח: **ומה** שור שאינו אוכל במחזור. צמסקנא דריש דשור אוכל במחזור והשתא אכתי לא מסיק אדעתיה וצלאו הכי לא קאי האי ק"ו (ט) ואם תאמר אמאי עבד ⁶ ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו' ויש לומר דתינא ליה לעשות קל וחומר מאכילה צשעת מלאכה שבה ללמוד:

(א) [לקמן כג.] (ב) צילה יג: מעשרות פ"א [מ"ה]. (ג) וי' מוס' וצחסי טו: ד"ה כל מלא ומוס' מולין כג: ד"ה ויחא. (ד) [דברים כה.] (ה) וצמסי צילה לא מלאמי מפורש רק צביתין דהכא מפורש מפי ר' אסי ק"ו. (ו) [צ"ל לשון ויחא דפרי"ט ע"י רש"י]. (ז) [דברים כה.] (ח) כ"ו (ט) נראה מיומר. (ע) וישי' מוס' קדושין טו: סד"ה אמר קרא.

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה ע"ד וכו' עד שמהא נערה אינו חייב אלא על נערה מיבעי ליה:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה ומה וכו' ק"ו שאינו אמת. עיין קדושין דף טו ע"ב מוס' ד"ה א"י וצילה ועיין צש"י צבית דף כה ע"א ד"ה שאיט טעון:

מוסף רש"י
איהו גורן למעשרות. לפי מיה איירי צביתו וקאמר אימתי גמר מלאכתו ליקבע למעשר וביצה יג: משיפסו. משינוטל פיקס שלהן והוא כמין פרח צראשו כמו שיש צמחוס ונופל מלאמי צשמיטת ויש.

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

פ"ט.

עין משפט
נר מצוה

(א) [בין נד: ט]. (ב) רש"י
מ"ו וכן נקראו למלאך.
(ג) נמנית סה. נדה מז.
(ד) ונכונות אמי בתרומה
ומי כש"ש ע"ש דגמים
תרויהו. (ה) [דברים ג].
(ו) כפ"ל טוס"פ. נמני.
(ז) [במכר טו]. (ח) נמי
במכונות ונכל וכל דוקא
מפני הטעם באופן אחר.
(ט) [דברים ד]. (י) ופיק
[ת]. (יא) גיר רש"י חלה
חלה. (ל) דוקא גדול קרקע
אלמא לג"ל רש"י.
(מ) דיבור חז"י היה הוא
גליון. רש"י. (נ) במר גמר
למטה וכל רש"י.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבעת
ומי דעכשיו: (ב) ה"ס
ד"ה אמר ומי לא חזיב
גמר אלא כשגמרה כ"ל
והדין ע"ש ד"ה והתל:
(ג) ד"ה פועל ומי ועוד
למאי דמסיק רבא דלא
יפסות:

מוסף רש"י

יצא החובל והמחבץ
והמגבן שאין גידולי
קרקע. דהי דנדולי הפך
אקר (בהמות) על ע"ס
שהלך מגלגל ממנה
ופרנסה. אכל גידולים של
האקר לאו אקר אלא דבר
האומה מן הקרקע ולא
ההמות (סוכה י"א). שבע
שביבשו ושבע שחילקו
נתחייבו בחלה. דכתיב
חלה (במדבר טו) בנאכל
אל האקר, והרי בלא (נד)
(י) תחיל בנפסי ר'
ישמאל אמר שיהי הכחוש
ביבא וז מכל צילות
שנמורה, שכוון נאמר כי
מכלו כי יבאך ואלו
בנאכל. למחך שבוין
שנמורה לה נתחייבו בחובות
כח"ל. ולא נתחייבו
במעשר. דנמטע כתיב
(דברים יד) בתולת ועך.
עד שיבא לך אחר אחר את
שלו (נד טז). לו: דכתיב
דבך בתולת ועך ממיחית
לך. ועוד שהרי תלה הכחוש
המעשר בתוין שנת
השמיטה. דכתיב (דברים
טו) בשנה השלישית שנת
המעשר, ושמיטת לא מנו
אלא שמכשו וחילקו,
דלמחך בנדר עולם.

מדי כל מילי איטנכו בחסימה.

לומר על כרחך שור לאו דוקא
וכל שאר בהמות איטנכו בחסימה
כפי שור שגמרת את הפרה (ב"ק דף נד):
דגמי שנת כתיב וכל בהמתך
וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתיב
רממנא ליכתוב לא מדוש
בכתיבה: **לאקושי חוסם לנחם.**
אלס לשור ושור לאדם לענין חילת
פועלין: **בשעת גמר מלאכה.** זו
היא שעת גמרו: **המאכז.** מיני
חריזי חלב: **שבעת גמר מלאכה.**
(א) ועכשיו הוא גומר מלאכתו ומתחילתו
לאחר גמר מלאכה קאמר דאין אוכלין
כגון נתפרסו עיגולין: **המנכש.** קא
ס"ד שעוקר מציניהן שאין יפות:
דקא משליף קעיני. יש בנלנין
שמסמסין ולא יהו גסים לעולם
וקורין אותן בלע"ז יב"ש ועוקרין אותן
מנין הגדולים להרמיז מקום ולהפשיט
לדיכא השמח נמניה לכליו של בעל
הבית ולא ממעט מאל כליון לא תמן
וזממטע שבו מדיש דלאו שעת גמר
מלאכה הוא דעיקר פעולה משום
תקון גדולין הוא שהם מחובצין
ועומדין: **הכודל בסמרים ובגורגורום.**
שמדוכותו זו ברו ומנדילין בנמריה:
בסופלי. תמרים רעים שאין מתכשלין
באין ומניסין לקיום כלי של כפות
תמרים ושמן חותלות ומתחממות
ומתכשלות וקודם שנתכשלו קאמר
הכודל מהן פועל אוכל בהן דלא
נגמרה מלאכתן למעשר: **הלש.** משנתן
המים ויגלגל נתחייב בחלה ועדיין
רביה ללוש ולשוף ולכטוט הרבה:
המקטף. עורק ומטע פניה: **ופשויה**
ליה משום מעשר. והלא נגמרה
מלאכתו למעשר וטחינה והרקדה
דמקמי לשה נמי לא חיל: **נחייבו**
בחלה ולא נחייבו במעשר. (בפ"ק
קדושין) [ספרי פ' שלח] דכתיב
בנאכל אל האקר: אל שיהי הכחוש
ביבא וז מכל צילות שנמורה שנאמר
בהן כי מבואו וכלו נאמר בנאכל
משנכסו לארץ נתחייבו בחלה אכל
במעשר לא נתחייבו אלא לאחר
ירושא ושיבה (דכתיב עשר מעשרי)
וכתיב בתריה במקום אשר יבחר עד
שנמורה שילה לא נתחייבו והיינו
לאחר כיבוש וחילוק דכתיב ביהושע'
וכל ימי כיבוש וחילוק היה אהל
מועד בנגלל י"ד שנים כדאמר
[בבבב] (דף קמ"ג): **מידי חייב**
מעשר קא גרים. לסלק את הפועלין
מדין אכילה: **גמר מלאכה קא גרים.**
כדילין מדיש לא שנת זומן מעשר
ול"ש בלא זמן מעשר דמעשר גמי
אכילה פועל לא כתיב: **אמר רבינא**
כרוך וסני. הך תרמי מתניתא
לדעיל לא חיתננהו ס' לחודא למיתני
במקמייהו מה דיש מיוחד דבר שלא
נגמרה מלאכתו למעשר דא"כ שעת
מינה לא נגמרה למעשר לא אכיל
וקשיא בנמרייהו אלא כרוך ומי חלה

גידולי קרקע יצא החובל בו.

כריש בכל מערבין (ערוכין דף טו):
חשיב בעלי חיים גידולי קרקע דכריש
ונלאן מה הפרט מפורש פרי מפרי
וגידולי קרקע לפי שזוהין מן הקרקע
אכל הכל מפיק שפיר חולב
ומגבן דלא הוה בכלל דיש שהוא
גודל וזומח מן הקרקע:
ס"ד אמינא הואיל וכתביב קמה קמה
שתי פעמים. ומינה הא
אליטרין חד לרבות כל בעלי קמה
ומד לרבות אדם בתלוש וי"ל דה"ק
קד"א דלא נדרוש חד מהיך דרשות
לדעיל אכל נדרוש לרבות חולב
דמסמכר טפי למדרש הכי ולספרים
דגרסי הואיל וכתיב קמה לרבות כל
בעלי קמה נרצה נמי הא ח"ש טפי
דמכל בעלי קמה משמע שפיר בעלי
חיים שהם בעלי קומה ומינה אכמי
נרצה מקמה דבר שאין גידולו מן
הארץ כגון חולב וכי תימא דיש
דכתב רממנא ל"ל אליטרין לרבות
תלוש דאי לא כתיב דיש אלא לא
תחוס שור במלאכה הוה מוקמינא
ליה דוקא במחור דומיא דפועל
דה"ג פריך ל"ל דיש להוילא חולב
מכי תכל נפקא (דוקא במחור אלמא
אית לן לאוקמי שור דומיא דאדם
ועוד דאליטרין דיש לכמה דרשות
דבסמוך: **א"ר יצא המנכש בבצלים.**
נראה דאי לאו ואל כליון לא תמן לא
הוה דרשינן מדיש אלא מה דיש
מיוחד שלא נגמרה מלאכתו למעשר
אכל לשעת גמר מלאכתו שאין כריך
לקרקע לא הוה דרשינן ליה אכל
השמח דכתב ואל כליון למדרש
בשעת גמר מלאכה דרשינן נמי
מדיש להני: **יצא הלש המקטף**
והאופה. מינה לר"י דבשלמא אופה
אליטרין למיתני אע"ג דתנא לא
משום דמשמחת דחייב בחלה אפילו לא
לש ע"י אפיה דלמחך בפרק כל
שע"פ (פסחים דף לו. ע"ש) הרובשנין
והאסקריטין כו' אפאן באילפס
פטורין במור חייבין אלא מקטף
אמאי מני לה ובי יש מקטף בלא
לישה: **אי הכי חלה נמי א"א.**
חלה בחולה ארץ לא הוה אלא
מדרכין כדמוכח בפ' עד כמה (בבבב)
דף טו. **מידי מעשר קגרים**
גמר בו. דכיון דאם היו חייבין
במעשר הוה חשיב גמר מלאכה
למעשר אחר המירות והיינו הולכים
במר אותה גמר מלאכה כי אין
חייבין נמי לא הוה פחות וניחיל
בתרה ואמאי אזלינן במר חלה:
אמר רבינא כרוך ותני. דהשתא
דקמתי בחדא למעשר ולחלה
מוכח שפיר דלא נקט למעשר אלא
לאפוקי היכא דלא שייך חלה כגון
בדול בתמרים אכל היכא דשייך חלה
לא חשיב (ו) אלא שנגמרה מלאכתה
לחלה אכל כי הוה בחדא ברייתא

למעשר לחד הוה משמע דכ"מ אזלינן במר
והבודל בתמרים. אע"פ דליכא מעשר אלא
מדרכין חשיב
גמר מלאכתן למעשר כיון דאי הוה ברו
מעשר מלאכה
הוה אזלינן במר גמר מלאכתו למעשר:
פ"י בקוטרס שאור ממתקו ובעי אס שרי
להבזה ולמתוק שע"י
כן יאכל יומר אי הוה כענבים ודבר
אחר או לא ופקשה לר"מ דמאי

תורה אור השלם

1 לא תחוסם שור
בדישו: דברים כה ד
2 כי תבא בקרם רעך
ואבלת ענבים כנפשו
שבער ואל בקליו לא
תתן: דברים כג כה

לעיו רש"י

צ"ח"ש [צ"ח"ש]
בצללים בעלים קטנים.

למעשר לחד הוה משמע דכ"מ אזלינן במר
והבודל בתמרים. אע"פ דליכא מעשר אלא
מדרכין חשיב
גמר מלאכתן למעשר כיון דאי הוה ברו
מעשר מלאכה
הוה אזלינן במר גמר מלאכתו למעשר:
פ"י בקוטרס שאור ממתקו ובעי אס שרי
להבזה ולמתוק שע"י
כן יאכל יומר אי הוה כענבים ודבר
אחר או לא ופקשה לר"מ דמאי

טפי